

SLOVENSKI

vestnik

GLASILO SLOVENSKE KOROŠKE

LETNIK VIII.

CELOVEC, SREDA, 28. JANUAR 1953

ŠTEV. 6 (557)

Posredovalna skupina ugotavlja krivdo NSKS

Ze smo poročali o prizadevanjih posredovalne skupine rodoljubov, ki je z g. Jako Reichmanom na čelu skušala posredovati za enoten nastop koroških Slovencev pri volitvah v februarju. Pretekli četrtek se je ta skupina ponovno sestala na seji, da pregleda uspehe oziroma ugotovi neuspehe svojega dela. Na sejo je bil povabljen tudi zastopnik našega lista.

Ker se predsednik skupine g. Jaka Reichman vsled bolezni seje ni mogel udeležiti, je predsedstvo vodil g. dr. Luka Sienčnik, ki je v pozdravnem nagovoru dejal, da so prizadevanja posredovalne skupine naletela na odpor in žal niso rodila zaželenega uspeha, čeprav da je začetkom že izgledalo, da bo delo rodoljubov kronano z uspehom. Poudaril je, da so tudi tokrat pri NSKS zmagali ideološki interesi nad interesi naroda.

DFDL se je strinjala
NSKS je odklonil

Podrobno poročilo o delu posredovalne skupine je podal g. dipl. trg. Janko Urank, tajnik Narodnega sveta, ki pa je v tej funkciji že skoro leto dni le še formalno. Dejal je med drugim:

Pred skoro letom dni je prišlo do tega, da sem v zasledovanju prej nakazanih temeljnih pogledov podal ostavko pri „Tedniku“ in tudi pri NskS, vendar bi moral zadnje zadevo rešiti šele občni zbor NskS. Ko so se bližale volitve, sem se pridružil skupini slovenskih rodoljubov iz obeh slovenskih taborov, ki so istega mnenja, da v naše narodno dobro le skušamo v bistvenih vprašanjih, kot so to v prvi vrsti volitve, skupnost vseh koroških Slovencev. Popolnoma smo se znašli na temeljnih pogledih, ki sem jih uvodoma označil.

Prišlo je potem 4. 12. 52 do sestanka enako mislečih vplivnih mož iz naših vasi. Tam je bilo sklenjeno, da posebni odbor pod vodstvom g. Reichmana pozove obe slovenski stranki, da se združita v skupnost za prihodnje volitve. NskS je izrazil po svojem predsedniku dr. Tischlerju, da v bistvu sprejme predlogo skupine rodoljubov in pristane na njihovo posredovanje. DF je najprej izrazila po svojih zastopnikih, da smatra posredovalce kot zasebnike in da se želi z NskS direktno pomeniti o skupnem nastopu. Po seji izvršnega odbora DF je bil objavljen proglas po „Vestniku“, kjer so tudi nakazali temeljne poglede iz DF strani. Skupina rodoljubov je smatrala te temeljne poglede na svoji drugi seji, dne 23. XII. 1952, izrecno kot tako splošne in za nas, kot Slovence, jasno sprejemljive, da o tem ni bilo treba nadaljnjega razpravljanja.

18. 12. 1952 je bila odločilna seja NskS, na katero sem bil vabljen prvič po skoro letu tudi jaz. Zbrani zaupniki so najprej večinoma govorili o potrebi skupnosti. Vendar so se v teku debate oglašili nestrpneži, ki so govorili o tem, da z DF ni nobene skupne poti. Skušal sem parkrat pojasniti nujnost skupnosti, ki je možna ne glede na svetovno-nazorsko opredelitev v konkretnih narodnih potrebah. Povedal sem tudi stališče rodoljubov, ki želijo, da bi obe skupini pristali na nevtralen ime, ter na narodni program. Dr. Vinko Zwitter je iznesel predlog, naj bo ime stranke, s katero gremo na volitve, „Krišćanska demokratska stranka“ in naj bi rodoljubi, ki so tudi vsi katoličani, pri tem sodelovali. Pojasnil sem, da to ni nikakršna resnična skupnost in da je le v prvi vrsti treba, da se pogodita obe skupini kot taki, kajti rabili bomo za mandat vsak glas. Iz duhovniške strani so bili iznešeni pomisleki, da s komunizmom pač ni nobene skupnosti in da Papež Pij XII. to izrecno poudarja. Pojasnjeval sem, da NskS itak ima svoj katoliški program, ki ga lahko naprej zasleduje, vendar mora v tako važni zadevi, kot so volitve, priti do skupnega nastopa. Strankino nazorsko delo pri tem nima nikakega

opravka. Tudi Nemci nimajo za volitve izrazitega katoliškega programa, ker na primer OeVP tudi združuje vse, od liberalcev do brezvercev, tja do katoličanov. Naglasil sem še, da Slovenci na Koroškem tudi pred vojno nismo imeli izrecne katoliške stranke, čeprav so njeni predstavniki v glavnem veljali za katoliške može in da je tedaj na primer vsekakor prišla neka širokogrudnost do izraza v tem, da je bil poslanec tudi dr. Petek, ki je veljal za liberalca. Vkljub vsem tem pojasnilom moja misel o skupnosti ni prodrila, marveč so na predlog dr. Vinka Zwitterja izglasovali prej omenjeno ime z dostavkom, da kandidata določi šele pozneje NskS. Skupina rodoljubov pa naj bi to sporočila DF.

Drugo zasedanje rodoljubov v Celovcu, dne 23. 12. 1952 je imelo reševati nastali položaj. Ponovno je prišla do izraza mogočna volja, da mora priti na vsak način do skupnosti. Odbor štirih: Dr. Sienčnik Luka, Jaka Reichman, dipl. trg. Urank Janko in Janko Janežič so dobili polnomočje, da na podlagi narodnih pogledov izdelajo svoje posredovalne predloge ter se v tem pravcu domenijo z obstoječima strankama. Za prvega kandidata sem bil predlagan jaz. Na mojo kandidaturo pa je predsednik NskS že pred tedni v pogovoru s dr. Sienčnikom in Reichmanom pristal ter obljubil svojo podporo.

Ta odbor je svojo nalogo skušal izvršiti 28. XII. 1952. Pogajal se je s prva z zastopnikoma DF dr.

Francijem Zwitterom ter Franjom Ogrisom. Najprej je prišel pogovor na to, če se mi strinjamo s tem, kar je objavil zadnji „Naš tednik-Kronika“, ki je ultimativno postavil zahtevo, naj se vsi združijo okoli „Krišćanske demokratične stranke“, v kateri si pridržijo imenovanje prvega kandidata NskS. Povedali smo, da imamo pooblastilo z naše zadnje seje, da iznesemo svoje predloge in se na temelju teh pogodbimo z obema strankama. Zastopnika DF sta bila pripravljena pristati na naše predloge in v tem smislu tudi pripraviti sklep bodočega izvršnega odbora DF. Bistvene sporne točke kot ime in prvi kandidat so bile s tem po tej strani rešene. Za ime volilne skupine je obveljal predlog „Slovenska lista“, prvi kandidat pa bi lahko bil jaz in drugi Janko Ogris iz Bilčova.

Nato je delegacijo sprejel predsednik NskS dr. Joško Tischler. Dr. Sienčnik je podal naše predloge ter povedal, da smo se pri DF v bistvu na teh temeljih zedinili. Dr. Tischler je povdaril, da njegovo osebno mnenje ni merodajno, marveč da mora kot predsednik zastopati mnenje odbora, ki je prišlo do izraza na seji 18. 12. 1952. Na našo ponovno prošnjo, naj pristane NskS na nevtralen ime in na kandidata, ki je bil sprva že itak predlagan z njegove strani, je dr. Tischler izjavil, da bo ponovna seja 5. I. 1953 in da se tedaj dokončno odloči. Prosilil smo, da naj povabijo na to sejo tudi Jaka Reichmana kot poročevalca in predstavnika naše skupine, kar je nam že prej tudi DF obljubila. Ta predlog je bil sprejet.

5. I. 1953 se je sestel odbor NskS kot domenjeno, vendar, kar sem se čudil, menda samo ožji odbor, ki v bistvu kot se je potem med sejo reklo, sklepa prejšnjega širšega odbora ter zaupnikov ni mogel spremeniti. Jaka Reichman je na seji dosledno zastopal naše predloge ter moral na žalost ugotoviti, da večina odborikov ni bila pripravljena to sprejeti. Dr. Vinko Zwitter je vključil preudarnim in stvarnim izvajanjem župnika Srienca vstrajal na tem, da ni mogoče spremeniti sklepa seje, z dne 18. 12. 1952. Jaka Reichman je še enkrat izrecno predlagal na podlagi svojega pooblastila v imenu skupine rodoljubov, da bo skupina na temeljih svojih predlogov sama vložila listo. S tem bi jasno odpadel vsak pomislek, da se NskS „veže“, kot so pravili s komunistično DF. Obe skupini pa bi imeli potemtakem možnost, brez pomisleka podpreti od nas postavljeno slovensko listo. Na naše veliko začudenje niti ta predlog ni bil sprejet, S tem je bilo naše delo zapisano neuspehu.

V naslednji diskusiji so k temu stvarnemu poročilu spregovorili pametni, razsodni in za dobrobit našega ljudstva iskreno zaskrbljeni možje ter izrazili svoja mnenja o nastalem posreduvanju (Nadaljevanje na 2. strani)

Vabimo

vse rojake in prijatelje

na

SLOVENSKI PLES

ki bo na Svečnico, v ponedeljek dne 2. februarja 1953 ob 8. uri zvečer

v veliki dvorani in stranskih prostorih

DELAVSKE ZBORNICE V CELOVCU

Častno pokroviteljstvo prireditve sta prevzela g. deželni glavar Ferdinand Wedenig in šef Urada za zvezo FLRJ legacijski svetnik g. Mitja Vošnjak

Sodelovali bodo: Plesni orkester radia Ljubljana,
Kmečki trio radia Ljubljana
dva znana slovenska solo-pevca
dva para baleta.

Razen tega bo v programu še kako veselo presenečenje. — Za jedi in pijače bosta skrbeli dobra kuhinja in klet.

Zbrali se bomo v pristrčni in domači družabnosti, zato naj bo obleka poljubna in naj nikomur ne dela preglavic.

Vstopnice: 10 šilingov v predprodaji
pri Slovenskih prosvetnih društvih
in pri „Naši knjigi“, Celovec,
Wulfengasse 15
12 šilingov pri večerni blagajni

PRIPRAVLJALNI ODBOR.

Trezni glasovi proti Steinacherjevim hujskačem

Še vedno in menda vedno bolj se razgrevajo duhovi nepoboljšljivih narodnih nestrpnosti v velikovškem okraju, ki pod javnim in zakamufliranim vodstvom nacističnega kuharja svoj šovinistični močnik, ob vprašanju slovenskega pouka na osnovi šolske odredbe iz leta 1945. ÖVP-jevski veljaki, ter tisti „neodvisni“ listi, ki jim je poklic zdravnavati hrbtenico hira-joči stranki Steinacherja, z njimi pa seveda tudi trobila nacističnega VdU-ja, se kaj pridno poslužujejo vsestranskega dovolilnega zavajanja okoli tega vprašanja v svoji dolgi propagandi. Končno pa to vprašanje nujno daje spov za razpravljanje in nekako opredeljevanje tudi demokratičnim krogom v koroškem javnem življenju. Tako je do tega vprašanja zavzel stališče deželni glavar Wedenig, ko je minuli petek govoril pred svojimi socialističnimi prijatelji v Velikovcu. Nekaj postavk v njegovem govoru je prav pomembnih. Tako je dejal, da „skušajo socialisti ustvariti na Koroškem politiko razuma ter ozračje mirnega sožitja obeh narodnih plemen. Odpraviti hočemo sovraštvo! Toda na Koroškem so še elementi, ki nikdar nehoje graditi mostove sporazumevanja marveč bi le radi poveljevali mostobranom.“

„Provizorična deželna vlada je v dneh popolnega propada tretjega rajha hočeš nočeš razglasila šolsko odredbo, ki ni bila nič drugega, kot po sentžermenski mirovni pogodbi iz leta 1920 prevzeta, a nikdar izpolnjena dolžnost, priznati slovenski manjšini na Koroškem jezičkovne učne ure. Kje je bila v tistih temnih dneh

ta gospoda, ki hoče danes vse bolje vedeti in se igra s šovinističnim smodnikom? ... Gospodje, ki se danes tako širokoustijo, so imeli tedaj preveč opravka z vezanjem cul. Z dvojezičnim šolstvom se bodo bavili zvezna vlada, parlament in koroški deželni zbor, ne pa kako omizje na Miklavčevem ali celo kaka zarota v hramu nekega magacina kož in usnja v Celovcu.“

„Zaprisegel sem ustavi,“ je dejal deželni glavar, „in moram skrbeti za to, da se izpolnjujejo vse odredbe, ki pravno obstojajo. Ni v moji oblasti, da jih razveljavim, ker ne dišijo nekemu šovinistično nastrojenemu „svetu staršev“ v Velikovcu.“

V času, ko se grade Združene države Evrope, skušajo večno včerajšnji razdvajati vasi naše domovine s svojim sovraštvom proti narodni skupini, ki govori drug jezik, hočejo preprečiti, da bi se mladina naučila drugega deželnega jezika. Iz njihove drzne opozicije do šole se nam vsiljuje mnenje, da hočejo postaviti zapreko ljudski izobrazbi ...“

Na koncu pa je poudaril, da šolsko vprašanje ne sme biti stvar politične agitacije, marveč je zadeva vse dežele.

Isti dan, ko je „Die Neue Zeit“ objavila izvečke omenjenega Wedenigovega govora v Velikovcu, je priobčila tudi dopis profesorja dr. Neuwerscha, učitelja francoščine in italijanščine na celovski trgovski akademiji, ki isto vprašanje obravnava (kakor sam pravi) kot nestrankski človek zgolj s stališča modernega jezikoslovca in učitelja jezikov. Prof. dr. Neu-

wersch med drugim pravi: „Če znameniti nemški znanstveniki in jezikoslovci občutijo kot vrzel v svoji izobrazbi, da ne obvladajo kak slovenski jezik ... potem tudi le na pol izobraženim, omejenim in kratkovidnim nacionalnim fanatikom ne bo padla krona z glave, če imajo njihovi ljubljenci prednost, da se lahko naučijo jezik sosednega naroda odnosno slovenskega narodnega življa na Koroškem ...“

Ko sem bil pred nekaj dnevi na zborovanju neke male cepaške stranke, sem opazil, da je govornik označil kot zločin, če se prisojajo nemškimi otrokom ob jugoslovanski meji, da se morajo učiti slovenski jezik. Nekaj poslušalcev je klicalo „pfui“, če so le slišali besedo „slovenski“. Mar je to demokratično in v duhu narodne sprave? ...

Neka švicarska družina, ki je trenutno pri meni na obisku, je izjavila: taka protestna manifestacija kot v Velikovcu bi bila pri nas v Švici nemogoča, take fanatike bi pri nas vtaknili v norišnico. Pri nas so štiri uradni državni jeziki, Nemci, Francozi, Italijani in Retoromani mirno žive drug poleg drugega. Naš šolski zakon v Graubündenu n. pr. je delo narodne sprave, na katero smo ponosni. Mar Korošci še vedno nimajo dovolj nacionalnega spora? ...

To sta bila dva drug od drugega popolnoma neodvisna glasova k vprašanju dvojezičnega šolstva na Koroškem, ki dokazujeta, da se s temi stvarmi ne bavijo le zakrknjeni šovinisti, marveč z druge strani tudi trezni ljudje.

Trinkova proslava v Gorici

V zadnji številki našega lista smo že pisali, da je obhajal preteklo nedeljo znani kulturni delavec in narodni boritelj msgr. prof. Ivan Trinko-Zamejski svojo devetdesetletnico rojstva. Za to priložnost je bila v Gorici velika slavnost, na kateri so častno proslavili jublanta z obširnimi kulturnimi sporedom in nagovorji.

Slavnosti v Gorici sta se udeležila tudi dva zastopnika Slovenske prosvetne zveze ter ponesla slavljenca voščila, pozdrave in darilo koroških Slovencev. Podrobnosti o proslavi bomo objavili v prihodnji številki.

Sedež NSKS - gnezdo plačanih agentov

Od profesorja Cirila Murnika iz Tržiča, ki je bil pred vojno med vidnimi predstavniki klerikalne Slovenske ljudske stranke na Gorenjskem, je sprejelo uredništvo našega lista pismo, ki bo vso našo javnost nedvomno zanimalo. Pismo se glasi:

Uredništvu „Slovenskega vestnika“

Celovec

Podpisani Murnik Ciril, profesor v Tržiču na Gorenjskem, sem po dolgih letih obiskal v začetku avgusta našo drago Koroško. Tesno mi je bilo pri srcu, ko se je vlak pomikal skozi karavanški predor, kajti misel, da smo še vedno ločeni od naših bratov, me je navedajala s tesnobo. Ko me je vlak pripeljal v Podrožčico, sem po opravljenih pregledih vstopil v kolodvorsko restavracijo in zelo sem se začudil, ko sem videl pri neki mizi skupino mladih ljudi, ki so prepevali neko fašistično pesem.

Prisedel sem k mizi, kjer je sedel starejši mož in pričela sva razgovor. Kmalu sva ugotovila, da sva Slovenca in že je tekkel razgovor v domačem jeziku. Ko sem mu omenil veselo družbo, ki poje še stare bojeve pesmi iz časa Hitlerja, se je grenko nasmehnil in dejal, da so na Koroškem še hujše stvari in to med brati samimi. Dejal je, da bi vsaj Slovenci na Koroškem bili enotni in nastopali kot en mož, tako pa se najdejo med njimi garjeve ovce, ki jim je tako malo za narod. Ker sem videl, da je mož postal zamišljen, nisem več hotel siliti v njega. Tega česar takrat še nisem razumel, sem čez nekaj dni kmalu razumel.

V Celovcu sem obiskal nekaj starih znancev, slišal sem to in ono, tudi nekaj grenkih. Spoznal sem, da je germanizacija dobro opravila svoje delo, poleg tega pa me je najbolj presenetilo dejstvo, da hoče izdajalska klika, peščica plačanih tujih agentov, voditi naše Korošce in na tako grd in umazan način barantati z lastnim narodom. Mnogi so mi to skušali dopovedati, toda tega nisem in nisem mogel verjeti. Ali je mogoče, da človek dela eno in misli drugo?

Mnogo sem slišal o nekakšnem „voditelju“ dr. Tischlerju. Vem, da je klerikalno usmerjen, da je konzervativne miselnosti, mislil sem, da je vendarle narodno zaveden, toda kako veliko je bilo moje razočaranje, ko sem spoznal, da je stvar drugačna in da ta človek ni nič drugega, kakor navaden agent, ki hoče zvesto služiti za ceno narodne časti svojim gospodarjem. Naj nihče ne misli, da so to le moji predsodki, moje izmišljotine, morda celo natolcevanje, da bi škodoval dr. Tischlerju: Ne! Povedal bom to, kar sem sam doživel, sam slišal in sam videl.

Pot me je zanesla v Mohorjevo hišo, kjer se nahaja takozvani Narodni svet koroških Slovencev. V razgovoru z dr. Tischlerjem sem takoj spoznal, da imajo posebne namene z menoj. Verjetno so mislili, da sem primerna oseba za njihovo podtalno delo in zato so se začeli zanimati za naše razmere. Povedali so mi stvari, ki jih sam še nikdar nisem slišal. Oni so vse vedeli! Kaj so vedeli? Vedeli so za „dejstva“, ki jih ni in ki so tako naivna, da se jim človek lahko smeje. Iz tega sem sklepal, da imajo kaj čudne informatorje ali kakor pravimo: špijone. In eden od takih špijonov, ki bi tem gospodom pošiljal lažna in izmišljena poročila, naj bi postal tudi jaz! Agent gospoda Tischlerja in njegove družbe!

Ko so videli, da imajo opravka s človekom, ki se ne bo prodal, so iskali z menoj novih stikov. Obljubljali so mi vse mogoče stvari. Govorili so mi o koristnosti dela z njimi, češ da mi bo vse to koristilo, ker bo tako ali tako kmalu drugače pri nas. Izsilili so hoteli iz mene pristanek in to za vsako ceno. Ponujali so mi denar in obljubili mi manjkalo. Česar ni mogel Tischler sam, so hoteli opraviti njegovi pomočniki, med njimi tudi ing. Muri. Vsa stvar je postajala čudno zapletena. Vsiliti so mi hoteli ilegalno ime Držanič, sam Tischler si je dal ime Stolar. Na to ime bi moral pošiljati zanj poročila. Vedno in vedno sem se spraševal, če gre dr. Tischlerju in njegovim pomagačem v Mohorjevi hiši res le za narod, ali se skriva za lepimi besedami le satansko zamišljen načrt, kako razbiti enotnost naših koroških bratov. Zdi se mi, da je potrebno, da to vedo vsi slovenski Korošci in spoznajo podle nakane teh gospodov, ki niso nič drugega kot špijoni in gnezdo plačancev. Mohorjeva hiša pa je center špijonov.

V Mohorjevi hiši se skrivajo mednarodni agenti kot so emigrantski vohun Maister in drugi. Ali se gre tem gospodom morda za katoliško vero? Morda za neke višje interese? Ne! Gre le za organiziranje špijonaže in za denar! Korošci so jim deveta briga.

Vsi poskusi teh gospodov, da bi me pridobili zase, niso uspeli. In ko so videli, da ni več nobenega izhoda, so pričeli groziti. Grozili so mi z zaporom, če ne bom pristal na delo z njimi. Kakšne zapore so mislili, ne vem. Jasno je, da me je stvar razburila, poseben, da si tako „zavedni“ voditelji skušajo pridobiti svoje sodelavce z grožnjami. Toda tudi s tem niso pri meni ničesar opravili. V svojem gnevu in obupu so mi zagrozili, da moram o vsem molčati in ne smem črniti niti besedice, ker bom sicer končal zopet v zaporu. Katere zapore mislijo ti gospodje, mi zopet niso povedali. Človek se z gnusom spominja teh dogodkov, ko vidi, da so ti gospodje sposobni poseči po najbolj umazanih sredstvih, da bi uničili človeka, ki jim noče služiti.

Naj slovenski Korošci izvedo še eno skrivnost: Gospodje iz Mohorjeve hiše so zahtevali, da naj grem v ljubljanski škofijski ordinarijat, kjer naj dobim podatke in jih na ilegalni način spravim čez mejo. Mislim, da na to ni kaj reči in da je vsak komentar odveč. Ta dejstva preveč povedo, da bi bilo treba še kaj dodati.

Mislim, da mi nalaga državljanska dolžnost, dolžnost do naših bratov na Koroškem, da povem resnico. Z razočaranjem sem šel domov. Vedno in vedno sem videl pred seboj vso tragiko naših bratov, nad katerimi hoče vladati klika plačancev, klika ljudi brez narodne zavesti. Kaj je njim mar ves slovenski narod na Koroškem! Njim so bolj pri srcu agenti, ki jim prinesejo novic, polnih laži in natolcevanja. Naj vedo slovenski Korošci, kdo so in kakšni so gospodje v Mohorjevi hiši v Celovcu. Naj ne verjamejo in ne nasedajo njihovim lepim besedam in obljubam. Če bi se jim res šlo za narod, bi tega ne delali. Pred narodom moraš biti čist, kajti narodu služiti, se pravi, delati zanj iz iskrenega domoljubja, ne pa poslušati svojih gospodarjev, ki jim je bil naš narod vedno deveta briga.

Slovenski Korošci, bodite budni in ne nasedajte tistim, ki sejejo med vami razdor. Bodite trdni in enotni, kajti le enotnost je vaša rešitev.

Prof. Murnik Ciril, l. r. Tržič.

Soglasje v interesu miru na Balkanu

Med svojim bivanjem v Jugoslaviji minuli teden se je turški zunanji minister profesor Fuad Köprülü srečal tudi s predsednikom FLRJ maršalom Titom na Brionih. Med razgovori, ki so potekali v prisrčnem in prijateljskem ozračju, sta maršal Tito in njegovi sodelavci in profesor Köprülü s svojimi sodelavci izmenjala gledišča o problemih, ki so v zvezi z ohranitvijo miru v jugovzhodni Evropi ter o drugih vprašanjih, ki zanimajo Jugoslavijo in Turčijo.

O razgovorih med maršalom Titom in prof. Köprülujem so v Beogradu in Ankari istočasno objavili komunikate, ki med drugim pravi, da je bilo ugotovljeno popolno soglasje glede potrebe po konkretiziranju potočev in oblik, ki naj jih dobi bodoče sodelovanje med obema državama v interesu ohranitve miru in varnosti.

Na tiskovni konferenci, ki jo je imel turški zunanji minister minulo soboto v Beogradu, je poudaril, da ima turško javno mnenje polno zaupanje v moralno in stvarno pomoč Jugoslavije ter v njeno voljo, da obvaruje mir in neodvisnost.

Vsi turški časopisi so se tudi na prvih straneh priobčili vse vesti v zvezi s Köprüljevimi obiskom v Jugoslaviji. Pravijo, da je bil to zadnji korak k uresničitvi zveze med Jugoslavijo, Turčijo in Grčijo ter pričakujejo, da bo prišlo med temi tremi državami tudi do pismenega sporazuma.

Bonn. — Zastopnik zapadnonemške vlade je sporočil, da je sedaj v zapadnem Berlinu 25.000 beguncev iz sovjetske cone Nemčije, ki so razvrščeni v 70 taboriščih. Vladni zastopnik pravi, da so zapadnonemške oblasti ukrenile vse potrebno za prevoz kakih 7000 teh beguncev v Zapadno Nemčijo. Pristavil je, da bodo strogo izbirali med begunci, ki jih bodo prepeljali v notranjost države, da bi tako preprečili utihotapljenje vohuncev.

Vprašujemo: S kom se je dr. Tischler povezal leta 1948, čim se je izločil iz Osvobodilne fronte?

Slovenska javnost želi čim prej jasnih odgovorov!

Posredovalna skupina ugotavlja krivdo Narodnega sveta

(Nadaljevanje s I. strani)

ložaju. Iz vseh njihovih stvarnih in preudarnih izjavanj je govorilo trdno prepričanje, da bi bilo mogoče ustvariti oziroma doseči enoten nastop na volitvah, ako bi dobromisleča prizadevanja z gotove strani ne razbili z neodgovornimi ozkostrankarskimi sklepi.

Žal pa je prišlo tudi naseji posredovalne skupine s strani najožjih pristašev Narodnega sveta do strupenih izpadov proti matični državi Jugoslaviji in njenim uglednim predstavnikom, proti Demokratični fronti, proti „Slovenskemu vestniku“ ter proti funkcionarjem naših narodnih organizacij, — posebno sta se v strupenih osebnih napadih odlikovala člana ožjega odbora Narodnega sveta Janko Janežič iz Leš in Franc Kovačič iz Podjerkberka — kar je jasno pokazalo, da so na eni strani hoteli zlorabiti za svojo ozkostrankarsko in protinarodno politiko tudi vse one rodoljube, ki so se iskreno in z najboljšim namenom trudili ter delali v korist vsega našega ljudstva.

Izjava Jake Reichmana

Naslednjega dne, v petek 23. t. m. sta urednik „Slovenskega vestnika“ in dopisnik „Slovenskega poročevalca“ obiskala sklicatelja posredovalne skupine Jake Reichmana, ki jima je na zastavljena vprašanja odgovoril kakor sledi:

Vprašanje: Kako je posredovalna skupina, katere predstavnik ste Vi, ocenila proglašeno Demokratično fronto o skupnem nastopu vseh zavednih koroških Slovencev?

Odgovor: V zvezi s proglasom Demokratične fronte ni bilo nobenih zadržkov, ker smo bili mnenja, da je sprejemljiv za vse poštene Slovence.

Vprašanje: Kako pa v pogledu imena liste? Odgovor: Mi smo predlagali ime „Slovenska lista“, bilo bi pa dobro tudi kakršno koli

nestrankarsko ime. DF se je z imenom strinjala in imel sem vtis, da bomo skupen nastop uresničili, posebno ker je Fronta pristala tudi na kandidata Uranka, s katerim se je prvotno strinjal tudi dr. Tischler.

Vprašanje: Kako so se stvari razvijale naprej?

Odgovor: Petega januarja je bila tista odločilna seja pri Narodnem svetu, ko so odklonili skupen nastop z Demokratično fronto. Posredoval sem jaz. Govoril sem pred sklicanim zaupniškim zborom Narodnega sveta, ki mu je načeloval dr. Tischler. Poudaril sem, da nima pomena, da se trgamo, ker si s tem le škodujemo. Povedal sem dr. Tischlerju oziroma zboru, da je Demokratična fronta pripravljena na enoten nastop, pa tudi ime liste in kandidata sem nakazal.

Vprašanje: Kako se je razvijal nadaljnji potek razgovora?

Odgovor: Odklonil je najprej Marktl, nakar me je dr. Inzko pozval, naj rodoljube pripeljem v njihov tabor, čemur sem odločno nasprotoval.

Vprašanje: Ali je bil s tem sestanek končan?

Odgovor: Ne. Nekateri so se izmikali z izgovorom, češ, „da Fronti ne morejo verjeti“. Predložil sem jim ustanovitve odbora, ki naj bi imel nalogo izpeljati volitve. V ta odbor bi naj poleg rodoljubov — Uranka in Janežiča — delegiral še dva Narodni svet in prav tako Fronta. Brez ovinkov pa so odklonili tudi ta predlog.

Vprašanje: Do kakšnega prepričanja Vas je privedlo vse razpravljanje na tem sestanku?

Odgovor: Postalo mi je jasno, da se gre Narodnemu svetu za prestiž, ne pa za skupen nastop in dobrobit koroških Slovencev.

Vprašanje: Kakšen pa je bil končni sklep? Odgovor: Končni sklep je bil ta, da bo šla

PO ŠIRNEM SVETU

Kodanj. — Po izjavi danskega ministra za zunanje zadeve Krafta je dobila danska vlada ponudbo vrhovnega poveljnika atlantskih sil generala Ridgwaya, da bi na danskem ozemlju razvrstili 100 do 150 letal atlanske skupnosti. Na to ponudbo je danski minister izjavil, da dansko letalstvo ni sposobno za primer vojne zaščititi danska mesta pred napadi iz zraka in pripomnil, da je prepričan, da glede tega vprašanja ne bo nesoglasij.

New York. — Posrednik Združenih narodov za vprašanje Kašmira Frank Graham je obvestil predsednika Varnostnega sveta OZN, da sta se Indija in Pakistan sporazumela, da bosta nadaljevala pogajanja o demilitarizaciji Kašmira.

Tel Aviv. — Izraelski zunanji minister Moša Šaret je izjavil, da izraelska vlada ne misli prekiniti diplomatskih odnosov s Češkoslovaško in Poljsko. Vlada sodi, da državi in židovskemu narodu ne bi koristila prekinitve teh diplomatskih odnosov.

Rim. — Stranke skrajne levice so organizirale v Italiji demonstracije proti osnutku za popravek volilnega zakona, o katerem je razpravljala italijanska skupščina. Policija je razglašala demonstrante.

Strasbourg. — Evropska posvetovalna skupščina je sprejela resolucijo, ki podpira sporočilo organizacije za evropsko ekonomsko sodelovanje o trgovini med Evropo, ZDA in zaostalimi državami.

Kairo. — Ministrski predsednik Naguib je izjavil, da morajo britanske čete zapustiti področje Sueškega prekopa, preden začne Egipt sploh razpravljati o vstopu v obrambni pakt Srednjega vzhoda.

Pariz. — Osrednji odbor Lige za človečanske pravice je pozval ves civilizirani svet, naj protestira zoper protizidovstvo v Sovjetski zvezi. Odbor ugotavlja, da gre v tem primeru za oživiljanje rasizma, za katerega so mislili, da je izginil skupno z Hitlerjevim režimom.

Krščansko-demokratska stranka samostojno na volitve, s kandidatom dr. Tischlerjem.

Vprašanje: Ali bi hoteli povedati, zakaj se istega dne popoldne niste udeležili seje odbora DF, čeprav ste bili povabljeni?

Odgovor: Seje Fronte se nisem udeležil iz razloga, ker sem na predpoldanski seji Narodnega sveta uvidel, da Narodni svet odklanja sleherno sodelovanje in sem smatral, da je zato brezpomembno še vnaprej delovati v smeri skupnega nastopa pri volitvah.

Zdi se nam odveč, da bi še s svoje strani dodajali kakšna pojasnila. Ugotovitve poročevalcev na seji posredovalne skupine ter izjave, ki jih je dal njen pobudnik Jake Reichman, so stvarne in nedvoumne. Te ugotovitve v celoti potrjujejo, da je Narodni svet premišljeno odbil vse predloge, da bi preprečil enotni nastop zavednih Slovencev pri volitvah. Nič ne pomaga zavijanje v Tedniku in lepe besede, če se za njimi skriva laž. Resnice trajno le ni mogoče prikriti. Pred nedavnim je morda še marsikdo verjel dr. Tischlerju, ko je hlinil pripravljenost za sporazum in hinavsko pozdravljal prizadevanja posredovalne skupine g. Jake Reichmana. Spomnimo se, kaj je Tednik zapisal:

„Dne 4. decembra 1952 so se v Celovcu sestali rodoljubi, ki res v vsaj svoji iskrenosti želijo enotnega nastopa Slovencev na volitvah. Po treznem pogovoru so sklenili, da odpošljejo delegacijo štirih tako do DF kakor do NskS. Delegacijo je vodil g. Jake Reichman, Jesenik v Lipli. Še isti dan se je zgledala delegacija pri predsedniku Narodnega sveta z željo, da bi Slovenci šli združeno na volitve. Na to željo je predsednik Narodnega sveta dr. Tischler izjavil, da zagotavlja v imenu Narodnega sveta vso pripravljenost za skupnost, pri kateri bi koroški Slovenci bili gonilno središče manjšinske politike in ne predmet te politike, torej predmet, s katerim bi mešetarili drugi. Predsednik dr. Tischler je delegacijo tudi naprosil, da posredovanje za skupnost in dal zagotovilo, da Narodni svet ne bo podvzel nobenih korakov brez vednosti te delegacije.“

No, in kaj se je zgodilo v resnici? Posredovalna skupina je naletela prav pri pscih teh slovesnih zagotovilih na gluha ušesa in zakrknjenost čim je bilo treba od lepih besed preiti k dejanjem.

KOLENDAR

Sreda, 28. januar: Peter Nol., spoz.
Četrtek, 29. januar: Frančišek Saleški
Petek, 30. januar: Martina

SPOMINSKI DNEVI

29. I. 1573 — Začetek kmečkega upora pod vodstvom Matije Gubca — 1944 Italijansko letalo se je zrušilo na poslopje Narodne in univerzitetne knjižnice v Ljubljani in je ogenj uničil 60.000 knjig.
30. I. 1933 — Adolf Hitler je postal nemški kancler.

Za partizanske invalide

Zveza koroških partizanov opozarja partizanske invalide, ki želijo na zdravljenje v toplice, naj se prijavijo do 15. februarja 1953 osebno ali pismeno v pisarni ZKP v Celovcu, Gasometergasse 10. Poznejših prijav ne bo mogoče upoštevati. Prijavi je treba priložiti: 1. zdravniško spričevalo, v katerem je točno navedena bolezen ali poškodba, 2. Potrdilo o invalidski upravičenosti (številko odločbe).

Glavni odbor ZKP.

Slovenska kmečka zveza naznanja:

Vabilo

Udeležence šiviljskega tečaja v Žitari vabi vabijo na zaključno prireditev, ki bo v nedeljo, dne 15. februarja 1953, v Prosvetnem domu.

Spored:

Od 8. do 18. ure razstava šiviljskih izdelkov, ob 14 uri kulturna prireditev s petjem in prizori šaljivega značaja.

Vabimo k številni udeležbi!

Nekaj zgodovinskih utrinkov, ki vzbujajo spomine

Borba koroških Slovencev za jezikovno enakopravnost sega dolga desetletja nazaj. Tudi v stari črnožolti Avstriji so uradniki, zaščiteni po nemško nacionalnem vladnem sistemu, ki ni upošteval izreka na vratih Schönbrunn, „Pravičnost je temelj države“, in na katerem velikem pregrešku se je tudi zrušila trhla avstro-ogrska država, samolastno in brezobzirno kratili Slovencem na Koroškem najosnovnejše narodne pravice. Še so v spominu dogodki na koroških kolodvorih, kjer na slo-

vensko zahtevo niso hoteli dati voznega listka in so zavedne Slovence celo zapirali. Zelo znan je primer blaškega župana Miklavica, ki se je nekega dne pred prvo svetovno vojno vračal iz Celovca v Pliberk in mu na kolodvoru v Celovcu niso hoteli dati na slovensko zahtevo voznega listka ter so ga čez noč zaprli in ga šele drugi dan, ko se je izkazal, da je župan obširne blaške občine, izpustili.

V neki številki „Mira“ iz leta 1912 pa lahko beremo, da je moral slovenski državni poslanec

v dunajskem parlamentu, France Grafenauer, interpelirati zaradi škandaloznih razmer na celovškem kolodvoru. Iz te interpelacije povzamemo nekaj zanimivih podatkov in spomin ljudem, ki še živijo in njihovim potomcem.

Grafenauer na primer je o razmerah, ki vladajo na celovškem kolodvoru, navedel v dunajskem parlamentu med drugim naslednje: Kar počenja uradnica na celovškem kolodvoru presega vse meje. Nekaj primerov: Na zahtevo dveh dam za vozne listke do Spodnjega Dravograda jih uradnica sploh ni hotela dati. Ko sta končno le povedali, da želita listke do Unterdrauburga, njiju je uradnica nahrulila: „Schämen Sie sich, daß sie deutsch können und die Fahrkarten slowenisch verlangen! Pfui, pfui!“ Potem sta od višjega uradnika zahtevali pritožno knjigo, ki jo je pa ta odklonil. Drugi primer: Fantje Andrej Pak p. d. Rupračev v Zgornjih Krajih, Jožef Partl p. d. Oštinar v Mačah, Janez Šavnik iz Mač, Janez Permož iz Mač in Janez Goričnik iz Bistrice v Rožu so se 11. februarja 1911 napotili na postajo v Bistrici, da bi se peljali v Celovec. Že prvemu je službujoči uradnik rekel: „Verstehe nicht windisch“, ter mu na slovensko zahtevo ni dal karte. Na slovenske zahteve drugih, je uradnik okence kratko in malo zaprl. Fantje so zaradi tega vstopili v vlak brez voznih listkov. V Celovcu pa so jih izročili policistom, ki so zahtevali od njih dvojno voznino.

Še en primer: Stefan Breznik, gostilničar v Pliberku, se je hotel dne 28. februarja 1912 dopoldne peljati v Škofjo Loko. Ko je zahteval vozni listek v svoji zavednosti v poštenu slovenščini, je uradnica zavpila nad njim: „Reden Sie deutsch, ich verstehe Sie nicht!“ Poklicala je policaja, ki se je v surovem tonu zadržal nad njim: „Wer ist denn da, der nicht deutsch kann? Wir haben schon mehrere am Magistrat deutsch gelehrt!“ Navzoča priča Franc Potočnik iz Drveše vesi je nato Brezniku listek oskrbel. Breznika so pozneje v dobi nacistične strahovlade zaprli in trpinčili do njegovega konca v zaporih Moabithe v Berlinu.

In še en primer: Kakšne sitnosti je delalo uradništvo v svoji nacionalni trmi je razvidno iz naslednjega dogodka. Frančiška Gostiša, gostilničarka iz Stare vesi pri Žireh na Kranjskem, se je sredi meseca januarja 1912 peljala k svoji hčerki v Pliberk. Ker ni znala nemško, je morala nalašč zato vzeti tolmača iz Pliberka in sicer Franca Potočnika. Res ji uradnica ni dala karte na slovensko zahtevo in je moral zaradi tega posredovati navedeni tolmač.

Navedeni dogodki so le majhni utrinki vztrajne borbe koroških Slovencev za svoje narodnostne pravice, ki traja slej ko prej še danes in se bo nadaljevala do končnega zadovoljivega zaključka.

Zitara ves

Že nekaj tednov imamo pri nas šiviljsko-krojni tečaj, ki ga je organizirala in omogočila Slovenska kmečka zveza. Enajst deklet prihaja vsako jutro in prisostvuje celodnevnu tečaju, ki ga vodi koroškim Slovincem že znana strokovna učiteljica Slavka Miškulnikova. Zelo marljivo si tečajnice osvajajo spretnosti na področju šiviljske stroke. Iz že obrabljenih oblik krojijo nove spet uporabne obleke, izdelujejo kompletne obleke iz novega blaga, otroške obleke, perilo in mnogo drugega ter bodo lahko pridobljeno znanje v domačem gospodinjstvu koristno uporabile. Vse to pomeni, da bodo na ta način lahko prihranile v domačem gospodarstvu marsikateri šiling, ker ne bo treba za vsako stvar hiteti k šivilji.

Sredi prihodnjega meseca se bo bližal tečaj svojemu koncu in zaradi tega voditeljica in tečajnice že sedaj opozarjajo na zaključno prireditev, ki bo dne 15. februarja t. l. v Prosvetnem domu v Žitari vesi. Poleg obširne in pestre razstave šiviljskih izdelkov, ki bo pokazala uspeh večtedenskega dela v tečaju, bodo poskrbele tudi, ker je ravno pustni čas,

za lepo in prijetno razvedrilo s šaljivimi in zabavnimi odskrim nastopi. Ob tej priložnosti pričakujejo tečajnice prav številno udeležbo iz domače in iz sosednih vasi.

Žamanje

Okoli petdeset gostov se je udeležilo predelke nedelje „poskusnega obeda“, ki so ga pripravile tečajnice gospodinjsko-kuharskega tečaja v Žamanjah. Vablivo in okusno pripravljeno pri Mohorju so gostje zasedli v pričakovanju, s čim in kako jim bodo tečajnice postregle. In zares, vsi brez izjeme, so bili prijetno presenečeni in priznati so morali, da so se dekleta v kratkih tednih nekaj naučila. Obed je vsem prav izborna teknil in vidno se je stopnjevala dobra volja. Tudi kar se tiče serviranja po predpisih, so se dekleta mojstrsko izkazale. Vse priznanje velja spretni voditeljici tečaja Milki Wieserjevi, ki je znala v kratkem času doseči pri svojih tečajnicah tako vidne uspehe, vsi so pa hvaležni tudi Slovenski kmečki zvezi, ki je tečaj omogočila in organizirala.

Ko so bili želodci po dobrem obedu polni, se je ob koncu razvila pravcata manifestacija in pristna domača družabnost. Tečajnice so se sukale okoli gostov, dobro razpoloženje se je stopnjevalo in iz navdušenih grl je zaorila naša vedno lepa ljudska pesem, ki se je naši ljudje nikdar ne naveličajo poslušati. V takem vzdušju je čas prekmalu potekal, toda ta posrečeni popoldne bo ostal vsem še dolgo v lepem spominu.

Dekleta tečajnice pa so drugi dan spet prihitela in nadaljujejo s tečajem. Učni načrt je tako urejen, da je čas dobro izkoriščen. Tečaj se vrši celodnevno in sicer do devete ure teoretična predavanja, od devetih kuhanje, vsak dan kaj novega, popoldne od pol dveh spet predavanja iz hranoznanja, stanovanjske kulture, poleg tega pa še krojno risanje, šivanje in ročna dela. Med drugim je poslala tudi Slovenska kmečka zveza svojega govornika, ki je tečajnicam predaval o živinoreji.

Končno opozarjamo na zaključno prireditev, ki jo bomo še pravočasno sporočili.

Spei nas vabi Slovenski ples

Mnogim ljubiteljem priscrne domače družabnosti je lanski „Slovenski ples“ v Funkhausu tako po obliki kakor po vsebini kot nad vse uspela domača družabna prireditev ostal v prijetnem in najlepšem spominu. Zato ni nobeno čudo, da so letošnjo zimo ljudje iz vseh naših domov vedno in vedno spraševali, če bo tudi letos v Celovcu organizirana enaka prireditev in nešteti so izražali želje, naj bi se ta zamisel prireditve izvedla, ki bi spet združila slovensko družino v širšem pomenu besede in v večjem krogu v neprisljeni domačnosti. Številne izražene želje po „Slovenskem plesu“ v Celovcu, ki so prihajale iz vseh slovenskega prebivalstva, so dale največjo pobudo, da se je sestel pripravljalni odbor in pričel s pripravami.

Pripravljalni odbor je oskrbel dvorano v zelo pripravnem prostoru v bližini kolodvora in avtobusne postaje, namreč v veliki dvorani in v stranskih prostorih Delavske zbornice. Iz Ljubljane je povabil k sodelovanju Plesni orkester radia, Kmečki trio radija, 2 solo pevca in 2 para baleta, ki so se povabili radevolje odzvali. Sodelovanje kvalitetnih orkestro, nastop solistov in baleta bo za vse udeležence izreden užitek. Poleg plesa bo tedaj preskrbljeno raznovrstno drugo razvedrilo in bo lahko vsak prišel na svoj račun.

S „Slovenskim plesom“ obnavljamo tradicijo, ki so jo gojili koroški Slovenci že nekdaj.

Na svidenje na „Slovenskem plesu“ dne 2. februarja 1953 v Celovcu!

Njihov program:

KAKOR LANSKI SNEG

NAS SKRBIJO KOROŠKI SLOVENC

KUJMO DRUŽINO STEINACHERJU

„Kaj se to tiče mene?“ se zasmije sluga. „Meni ni za vas, ampak za pse mojega gospodarja. Taka je zapoved, da morate hraniti pse vi. Ne vpraša se, kje boste dobili.“

„Kje, ko pa sami glodamo hrastovo skorjo?“ „Poznamo vas, mešine. Ali vam ne nosi vaš far kruha iz Zagreba, ali vam ga ne daje gospa Marta iz Mokric? Hrano dajte za pse in mir besedi!“

„Da, župnik nam je prinesel nekaj kruha, da ga razdelimo med bolnike.“

„Hrane daj! Naprej, fantje, v hišo!“ zavpije Peter in ošine sodnika po obrazu z bičem. Sluge planejo v hišo in prinese iz nje košarico črnega kruha.

„Aha, vidiš lopove! Sem dajte košarico! Husa!“ zakriči Peter in začne lomiti vsak hlebec na dve polovici, ter ga metati med pasjo jato, ki je besno skalala okoli konja. „Husa! Dobro naj vam tekne! Ha! Ha! Žrite! Tudi far vas je enkrat napasel.“

Reže se je pasja jata trgala za kruh, starešina pa je ječe pokrival z rokami ranjeni obraz. A od daleč so to gledali vaščani, žene,

otroci, starci, suhi in blede, ter s krvavimi očmi strmeli v pasjo gostijo. Psi režé in žvečijo, mrtvaški zvon cinglja. Peter pa kriči: „Husa! Husa!“

„Oče,“ reče Gubec Babiču — sedeč za mizo v skromnem župnišču, v tem ko je Ilija, ki je bil prišel z njim, stal s prekrižanimi rokama kraj okna — „oče, ni več mogoče potpeti. Ne, ne bo nas več gosposka slepila s svojo pravdo. Nobene pravde ni več na tem svetu. Na vaš nasvet smo čakali. Mera je zdaj zvrhana. Duša nam je na jeziku, kri nam je skočila v glavo, in če ne dvignemo pravočasno pesti, bo stari krvoseda na Susjedu izpil iz nas še zadnjo kapljico in roke nam bodo oslabele, da ne bomo mogli poriniti noža v Tahijsvo srce. Gospoda pravi, da nismo ljudje. Dobro. Dokazali ji bomo, da smo, da ima to zavrženo kmečko srce v sebi tako kri ko velikaško; dokazali pa jim bomo, da je naše srce žlahtnejše, ker nismo take zveri ko oni. Da, oče, vedite, da se bo dvignila na Susjedu vsaka kosa, vsaka sekira, vsaka motika. Ne zaradi krvi, marveč zaradi pravde; dvignil se bo kmet, ne da seje smrt, marveč da reši svoje pošteno življenje.“

„Sinova moja,“ pravi župnik blago in položil roko na Gubecovo ramo, „poslušajta, zakaj sem vas poklical. Potrpita!“

„Potrpita!“ plane Ilija. „A dotlej, častiti gospod? Goli smo in lačni. Ne vidite, kako ljudstvo umira od lakote? Gosposki skednji so pol-

ni, mi pa glodamo skorjo in moramo hraniti gosposke pse in če kakšno tako pseto crkne, ga mora plačati kmet, češ, da ni skrbel zanj, kakor bi moral. Gosposki seniki so natrpani, mi pa zase nimamo niti toliko, da bi nakrmili svojo živino, pač pa moramo hraniti gosposko živino in če kakšno njihovo živinčce pogine, ga moramo spet mi plačati.“

„Poslušajte,“ nadaljuje Gubec, „kaj se je zgodilo pri nas. Tahijsu se je pokvarilo tisoč veder vina. Še za jes ni. Naše dobro vino nam je zaplenil. Kar naenkrat razglasil po vsem okraju, da nam bo dal vina, naj kmetje pridejo z vedri na Stubico. Ko pridejo, pa jim raztoči starih svojih tisoč veder ter zapove, da morajo vsak za vsako vedro v osemih dneh plačati tri škode! Gospod, tri zlate škode za brozgo, medtem ko vedro dobrega vina ne stane več ko en sam zlatnik! Ljudje pobesne, razlijejo Tahijsve jesih in ne plačajo. Toda Tahijsvi rablji pridejo nadnje in za vino odženo iz hiš živino, konje, perjad, vse, vse. Tako se je Tahi odškodoval. Nekateri vasi se upro. A nato pride bič, kolec, vešala. Oh, zakaj še molimo Bogu? Zakaj nas je mati rodila? Zakaj gazimo to zemljo? In tistemu naj služijo, ki nam trga iz prsi srce? Ne, ne, stokrat ne! Če ima pes zobe, mačka nohte, gavran kljun, da se brani, pa imamo mi roke, trde kmečke roke, imamo več ko pes, mačka in gavran.“

* Skudi so bili italijanski zlatniki. Vrednost škuda, forinta, tolarja in cekina je bila približno enaka.

imamo razum ko gospoda, imamo obraz po božji podobi ko gospoda, imamo dušo in srce in naš rod je starši od gosposkega in naš praoče Adam je bil kmet. Nočemo ko krdelo bikov leteti pod sekuro. Trpeli smo, molili, zdvajali, a smo tudi mislili in misleč sablje brusili. Vsi bomo planili na en mah, ko en blisk bomo udarili! Ne bomo tega vraga služili, pogazili ga bomo, a samo njega; ljudje smo, kristjani, hočemo živeti v miru. Potrkali smo pri sodišču — Tahi nas je oropal; potrkali smo pri kralju — Tahi nas obeša. Sedaj, prisegam pri krvi Jezusovi, potrkali bomo z železno pestjo Bogu na vrata. Menda ni tudi on izgubil srca?“

„Naj ti Bog odpusti to besedo,“ odgovori župnik s sklonjeno glavo, „ker to je vzvik ranjene duše. Vsaka tvoja bol odmeva v mojem srcu, vsaka tvoja solza ima sestrico v mojem očesu. Tudi jaz sem se rodil pod kmečko streho, vaš sem in božji. Da, mučeniki ste, sinki moji, pa verjemite, da božja pravda ne dremuje, z budnimi očmi šteje človeška dela in ko je mera navrhana, pride sodba čez noč, a zora prinese odrešenje. Ne maščujte se, Bog je sodnik in maščevalec. On naj sodi, sam božji sin je trpel in izdihajoč odpustil svojim sovražnikom. Ali niste pomislili, kaj bo z vami, z vašimi ženami, z vašo deco, z vsem ljudstvom, če se spravite nad plemstvo z morilnim orožjem? Ali ste si predložili vse strahote, ki bodo posledica vaše odločitve?“

„Smo,“ odgovori Gubec hladno; „strašno

Znanost o lasih - zanimiva za vse

Malo je področij poljudne medicine, na katerih bi bilo znanje povprečnega človeka tako nepopolno, kakor je glede nege las in vseh vprašanj v zvezi z njimi. Ali drži, da postane človek plešast, če leto in dan nosi klobuk? Ne. Prej bi lahko rekli nasprotno. Dermatologi so namreč ugotovili, da lasje čisto postanejo suhi in trdi, če hodi človek stalno brez klobuka ali kape. Ali sončni žarki ugodno vplivajo na rast las? Niti najmanj, pa tudi škodljivi niso. Znanstveniki so temeljito proučili to vprašanje. Med drugim so skrbno pregledali lase mnogih ljudi, najprej spomladi, potem jeseni. Rast las se pri ljudeh, najbolj zagorelih od sonca, ni prav nič spremenila.

Ali striženje kaj vpliva na rast las? Ne. Mnenje, da postanejo lasje trši ali da hitreje rastejo, če se človek pogosto striže, je brez podlage. Pregledi so pokazali, da striženje niti najmanj ne vpliva na lase. Na rast las ne more nič vplivati, dokler je dotok krvi v njihove korenine reden in dokler je nepoškodovano ostalo tkivo, bolj ali manj povezano z lasmi. Kako hitro raste lasje? To je odvisno od njihove naravne dolžine. Na glavi zraste v začetku približno 2 cm na mesec, če čez sto dni pa začne otroku rasti počasneje. Ženskam raste lasje hitreje kakor moškim.

Kolikšno starost dosežejo lasje in dlake? Povprečno dve leti, potem pa izpadejo in na istem mestu zrastejo drugi. Kaj je vzrok sivih las? Lasje dobivajo barvo od pigmentov, barvila melanina, ki nastaja v telesu in prihaja do njihovih korenin. Na stara leta organizem zmanjša proizvodnjo melanina, in zato lasje izgubljajo svojo barvo, postajajo sivi in nazadnje beli. V mladih letih osiveli lasje pomenijo prezgodnje motnje v proizvodnji melanina. Človek osivi v mladih letih tudi zaradi močnih živčnih pretresov ali kake dolgotrajne bolezni. Sivi lasje pa se tudi podedujejo.

Kakšna zdravila torej pomagajo proti osivelosti? Nobena. Znanstveniki pravijo, da ni še nihče odkril zanesljivega zdravila ali vitamina, ki bi pospešil sposobnost človeškega telesa, da proizvaja pigment, ali da bi to sposobnost vsaj ohranilo. Ali je potemtakem zadnja pomoč, da si človek sive lase barva? Da, ni pa posebno priporočljivo. Pokazalo se je, da postanejo lasje, če jih barvamo, v nekaterih primerih krhki in slabi in da začno celo izpadati. Rast-

linske barve so manj škodljive od drugih, barvanje pa vsekakor škoduje lasem. Če nič drugega, izgube svoj naravni sij. Tudi uporaba škarij za kodranje lasem škoduje, včasih zelo močno. Pri tem se lasje suše in postanejo krhki, da se lahko cepijo.

Ali so znanstveniki že ugotovili vzrok izpadanja las? Vzrokov je več, fizičnih in psihičnih, čisto pa so med seboj prepleteni. Prvi vzrok so motnje, ki zavirajo pravi dotok krvi v kožo v glavi. Vtem ko je plešastih mo-

ških na svetu mnogo, je ta pojav pri ženskah redek. Najbrž gre za pomanjkanje hormonov. Ali tudi duševna doživetja vplivajo na izpadanje las? Najbrž. Silno razburjenje nedvomno vpliva na izločenje žlez, pa tudi na obtok krvi. Da je lahko duševno razpoloženje vzrok osivelosti, je dokazano, ni pa dokazano, da bi zaradi raznih bolezni in infekcije kože na glavi. Strokovnjaki priporočajo kot ceno sredstvo pogosto in močno česanje las in masiranje glave, da človeku ne začne izpadati lasje.

Reforma koledarja?

Od svojega obstoja je OZN prejela že 189 predlogov za reformo sedanjega koledarja. Organizacija združenih narodov propagira reformo koledarja v prvi vrsti iz gospodarskih razlogov. Izenačenje števila dni v mesecu bi namreč pomenilo izredno poenostavitev v mednarodnem gospodarskem življenju.

Eden izmed najresnejših predlogov je ta, da naj obsega leto trinajst mesecev po 28 dni. Vsak mesec bi se začel z nedeljo in končal s

soboto. Vsi prazniki bi padli na ponedeljek. Za ta predlog se navdušujejo tako nameščenci, ker bi s tem načinom uvrščanja praznikov bil podaljšan njihov prosti čas, prav tako pa tudi službodajalci, ko bi se delavni teden ne prekinjal s prazniki. Ker 13 mesecev po 28 dni da samo 364 dni v letu, predvideva predlog vstave dne dne sredi leta, ki bi bil tudi praznik. Novi koledar predvideva tudi prestopna leta kakor sedanj.

RADIO-PROGRAM

RADIO CELOVEČ

Dnevne oddaje razen ob sobotah in nedeljah:
6.20 Jutnja glasba — 8.15 Kaj kuham danes? — 8.30 Pozdrav zate — 9.05 Zanje poslušalcev — 10.15 in 15.00 Solska oddaja — 11.45 Za podelsko ljudstvo — 12.00 Opoldanski koncert — 14.10 Kar si želite — 17.10 Popoldanski koncert.
Poročila dnevno ob: 7.00, 8.00, 12.30, 17.00, 20.00 in 22.00.

Sreda, 28. januar:

10.45 Iz ženskega sveta — 11.00 Solska oddaja — 11.30 Mali koncert — 14.30 Slov. poročila in objave, Kmetijska oddaja — 15.00 Slušna igra — 15.45 Učimo se esperanto — 19.15 Razne melodije — 20.15 Godba na pihala — 21.00 Avstrijski nobelci Nobelove nagrade.

Četrtek, 29. januar:

10.15 Solska oddaja — 10.45 Veder dopoldne — 11.00 Solska oddaja — 14.30 Slov. poročila in objave. Pesmi v priredbi Emila Adamiča — 16.00 Solistična ura — 18.45 Kmečka oddaja — 20.15 Slagertombola.

Petek, 30. januar:

10.45 Za dom — 11.00 Solska oddaja — 11.30 Pozdrav za mesto in deželo — 14.30 Slov. poročila in objave — Igra „Vaški trio“ — 15.45 Nekaj za nabiralec znamk — 18.40 Sportna poročila — 18.45 Kmečka oddaja — 19.15 „Zgrabi srečo!“ — 20.15 „Zakaj poroka in zakaj ločitev?“.

RADIO LJUBLJANA

Dnevne oddaje razen ob sobotah in nedeljah:
5.30 Dobro jutro dragi poslušalci! — 7.00 Radijski koledar in pregled tiska.

Poročila dnevno ob: 5.45, 6.30, 12.30, 15.00, 22.00 — 19.00 Radijski dnevnik.

Sreda, 28. januar:

12.00 Mali koncert vedrih melodij — 13.00 Z obiskov pri pionirjih — 15.50 Zdravstveni nasveti — 17.10 Igrajo Veseli godci — 18.45 Valčki Johanna Straussa — 20.00 Radijska igra — 21.00 Večerni spored orkestralne glasbe.

Četrtek, 29. januar:

13.00 Odgovarjamo na vprašanja pionirjev — 14.00 Igra Vaški kvintet, pojeta Rezika Koritnik in Sonja Hočevar — 16.00 Oddaja za žene — 18.00 Partizanske pesmi in koračnice — 19.40 Igrajo mali zabavni orkestri — 20.00 Domače aktualnosti — 20.10 Večerni koncert narodne in umetne pesmi.

Petek, 30. januar:

14.00 Zabavne melodije — 15.10 Melodije in ritmi — 15.50 Fizično predavanje — 18.00 Urednikova beleznica in pionirska pošta — 18.45 Narodne pesmi — 20.00 Egon Tomc: Tedenski zunanje-politični pregled — 20.15 Obisk pri Griegu, Sjoeborgu, Jaernefeltu in Sibeliusu — 21.00 „Svet v satiri in humorju“ — 21.20 Igramo vam za dobro voljo.

Morda še ne veste...

...da je bil najslavnejši tekač vseh časov Finec Pavel Nurmi, ki dobiva sedaj rivala v Zatopeku. Leta 1924 je na olimpijskih igrah v Parizu odnesel kar štiri zlate medalje, kar tlo takrat še nikomur ni uspelo. Nurmi je postal 10 svetovnih rekordov. Finski narod, ki ga je Nurmi s svojimi zmagami proslavil daleč po svetu, mu je postavil v Helsinkiju, glavnemu mestu Finske, lep spomenik. Danes je star 54 let in živi v Helsinkiju.

...da v Združenih državah Amerike v vsakih 10—12 letih naraste število prebivalstva za okrog 10 milijonov.

...da Amerikanci preizkušajo najnovejša zdravila proti tuberkulozi, ki so baje od vseh dosedanjih najbolj učinkovita in delujejo na vsa tuberkulozna obolenja (pljuč, kosti, oči, črev, grla itd.) in da eno od teh proizvaja tudi Jugoslavija (eutizon)

UTRINKI

Kdor bi rad pravilno vplival, naj nikar ne psuje.
(Goethe)

Samo tisto, kar se počasi razvija, dolgo živi.
(Balzac)

Kdor da in pri tem misli na dobiček, ni dal temveč prodal.
(Dostojevski)

Edini pošten človek je moj krojač. Vsakokrat, ko mi dela obleko, vzame novo mero. Vsi drugi pa vedno uporabljajo kar staro in so prepričani, da je še vedno prava.
(G. B. Shaw)

Lahko je jeziti se, to zna vsakdo. Toda jeziti se proti pravi osebi, ob pravem času in v pravi stopnji, na pravi način to ni lahko.
(Aristoteles)

Ljudje niso vedno to, kar se zdi na prvi pogled, toda redko so kaj boljšega.
(G. E. Lessing)

Težko je najti srečo v samem sebi, toda nemogoče je, najti jo kje drugje.
(F. Werfel)

Veliko je norosti, ki se razširja kot nalezljive bolezni.
(H. Keyserling)

Največje in neomejeno področje leži pod tvojim klobukom.
(St. Voise)

Želva, ki je na pravi poti, bo premagala dirkalnega konja, ki je na napačni.
(Francis Bacon)

SLAVEN MATEMATIK JURIJ baron VEGA

Jurij baron Vega (1754—1802) je bil slaven matematik take vrste, kakor jih ni bilo mnogo na svetu. Lahko se ponašamo z njim, saj je slovenski človek. Doma je bil blizu Moravč. Kot glavno njegovo zapuščino smatramo njegove logaritemske tablice, ki jih še danes uporabljamo. Bavil se je tudi z astronomijo, kjer je dosegel pomembne uspehe. Morda slučajno, morda zares je dobila velika zvezda v ozvezdju mire ime Vega. Nemci, ki nam Slovonom neradi priznajo kar koli, trdijo v svoji literaturi, da je ime te zvezde arabskega porekla. Dvomimo v to trditev, ker je bil ravno Vega tisti, ki je o tej zvezdi dal nekaj več podatkov, z druge strani pa v arabskem jeziku beseda „vega“ ni poznana.

NEKAJ MALEGA O FINSKI

Finska je skoraj za tretjino večja od Jugoslavije, vendar ima samo 3,5 milijona prebivalcev, ki so zelo marljivi in na visoki kulturni stopnji. Dežela je redko naseljena in ima poleg glavnega mesta Helsinkij samo še 7 mest, ki imajo nad 20 tisoč prebivalcev. Okrog 60% njene površine pokrivajo gozdovi, ima nad 35.000 tisoč jezer, tako da jo imenujejo „dežela tisočeri jezer“. Železnice imajo širši tir od naših (ruski tip). Najbolje je razvita lesna oziroma papirna industrija, od katere živi nad 40% prebivalstva.

Izdajatelj, lastnik in založnik lista: Dr. Franc Petek, Velikovec. Uredništvo in uprava: Celovec, Gasometergasse 10. Telefon 16—24. Za vsebino odgovarja: Rado Janežič. Tiska: Kärntner Druck- und Verlagsgesellschaft m. b. H., Klagenfurt. — Dopisi naj se pošiljajo na naslov: Klagenfurt, 2, Postschließfach 17.

Zapustila nas je dne 16. januarja 1953 naša ljuba sestra, teta in svakinja

URŠKA ČEBUL

trgovka in posestnica v Šmihelu pri Pliberku. K večnemu počitku smo jo položili v nedeljo, dne 18. januarja t. l. na šmihelskem pokopališču.

Zalujoči brat Jernej
nečakinja Mica in ostalo sorodstvo.

bo, to vemo, toda strašneje ne more biti kakor je zdaj. Vse smo premislili in se dogovorili vsi kmetje od Krapine pa tja do Jastrebarskega, pa tudi ljudstvo, ki živi onstran Sotle pod bičem nemške gospode, ne misli drugače. Gospodi se seveda o tem še sanja ne, ker svojo namero nosimo globoko skrito v srcu. Nismo razbojniki, temveč pošteni ljudi. Tahija pa ne bomo služili, to je naš trden sklep.

„Pa če se zruši nad nas nebo,“ doda Gregorič, „tako bomo storili.“

„Pa naj bo tako,“ pritrdi duhoven, zato sem vaju tudi poklical. Toda naj bo brez krivil. Bil sem pri gospodu banu v Zagrebu in mu predložil, kaj vse morate prenašati. Žal mu je bilo. Obljubil je, da bo sam pisal kralju, in mi naročil, naj vam povem, da izberite iz sebe dva poslanca, ki naj gredo do cesarja. In še mi je povedal, da bo šel na Dunaj tudi drugi gospod ban, knez Frankopan, pa da bo njega veličanstvu razodel vse vaše gorje ter ga prosil, naj vas reši sužnosti pod Tahijem in vas vrne pod starega gospodarja. Naredite tako. Zberite dvojico, pismo na cesarja in kralja pa bom napisal jaz, da bo vse prav in jasno. Če Bog da, bo vse šlo brez krvoprelitja.“

Gubec se nekaj časa zamisli, zatem pa pravi:

„Da, daj Bog, da bi ne bilo treba prelivati krvi! Oh, kako to želim! Koliko sem prebral knjig večne pravde in ljubezni in se učil iz njih poštenja, pravice in prave omike. Moja duša se je očistila, moje srce se je spremenilo.

In če bi prišel k meni kdo iz teh trpinov, ki so že povsem obupali, bi mu rekel: Potrpimo še, menda pravica še ni umrla. Želim, da bi se vse rešilo mirno, toda — ne morem si pomagati! — srce mi sluti krvave dneve... Gospoda nima duše. Pa naj bo po vašem, samo vam na ljubo se vdamo v vaše razloge. Izvolili bomo svoje odposlance in jih napotili k vladarju. Morda bo božja roka snela oblak s kraljevih oči, morda... Toda kaj, če ne dosežemo ničesar?“ konča Gubec in dvigne glavo.

„Potem pa naj se zgodi božja volja,“ odgovori starček in prekriža roke.

„In naše maščevanje!“ konča razgovor Ilija in dvigne pest, župnik pa ne reče ničesar.

Kuma sta se vrnila v Ilijino hišo in mesec je stal že visoko na nebu, ko se je Matija poslovil od Ilije, da se vrne domov. Pred hišnimi vrati mu reče:

„Tako bo najbolje, kum. Midva ne pojdeva. Morava ostati tu in paziti na ljudstvo, da se nam kdo ne izneveri ali se izpozabi in si ne umaže rok s krvjo nečolnih ljudi. Jaz bi rekel, da pošljimo Matijo Bistriča iz Brdovca in Ivana Sovača iz Pušče. Ta dva sta pametna in previdna moža.“

„Dobro,“ reče Ilija, „samo še nekaj dni počakajmo. Jutri grem v Žumberk, da vidim, ali se je moj brat Nožina vrnil iz Turškega in nam prinesel kakšno vest o Mogaiču. Že dva meseca sta, kar ga ni. Dobro pa bo tudi, če izvemo, kaj mislijo Uskoki. Potem se bom

oglasil pri Stepku Gregorjancu na Mokricah. Že trikrat mi je sporočil, naj pridem k njemu.“

„Pojdi, kum, pojdi,“ pravi Gubec, „in mi sporoči, kako je. Poslal bom k tebi Pasanca, ker ni dobro, če hodim preveč semkaj. Tahijeve špijoni bi lahko postali pozorni. Potem še nekaj. Preden se odpraviš na Gorjance, vsekakor naroči Jani, naj se z Jurkom preseli k meni na Stubico, če mogoče, že drugi teden. Bolje bo za njo. Saj si slišal, kaj mi je pravila Kata. Tako tako. Prosim te tudi, da paziš na ljudstvo, da ne bi kdo počenjal kakih neumnosti ali celo koga ubil ali oropal ali podtaknil ogenj. Zahtevamo svojo pravico, zato ne smemo zagrešiti kakšne krivice in zla. Sedaj pa lahko noč, kum!“

„Srečno, kum!“ odzdravi Ilija, Gubec pa jo udari naravnost do reke Krapine, kjer stopi na brod in krene na Stubico.

XXV.

Močan jug je zapihal nad pokrajino in gnal po nebu pred seboj jato temnomodrih oblakov. Bilo je mirno kakor v grobu in soparno, da bi se človek zadušil. Oblaki so se začeli zgrijati, dokler se ni vse nebo pokrilo z mračno sivo kopreno, da ni bilo več videti niti krpice nebesne modrine. Zatem so začele kapati belebe kaplje, bolj in bolj so kapale in naposled se ulije ploha. Listje zadrhti, drevje dvigne svoje veje, potok dere in vali v dolino bele pene, goske polete iz dvorišča, veselo dvigajo glave in razpenjajo peruti, a otroci postavljajo

jo vriskajoč svoje ruse glave pod kap. Celi dve uri je lilo kakor iz škafa, zatem spet zasijejo sončni žarki in pozlatijo robove sivih oblakov, a deževne kaplje so padale na zemljo vse redkeje, ko posamezna zlata zrna. V vratih Jurkove bajte se prikaže Jana in držeč se za vratnice, pogleda na nebo. Bila je slej ko prej sveža, samo tistega nemirno hrepenečega in brezskrbnega plamena prve mladosti ni bilo več, marveč neka skrivna otožnost in v kotičkih polnih usten je kdaj pa kdaj zadrhtel bridkosladki smehljaj, ki kaže globoko in neizkorenljivo bol.

Pred hišo prijahla špan s Susjeda in veli:

„Jana, gosposka ukazuje, da pridite jutri dekleta iz Brdovca, da prekopljete koruzo ob reki Krapini.“

„Me dekleta?“ se začudi Jana.

„Da, ker so moški preleni, vaša hiša pa itak ne more dati moškega.“

„In jaz, da naj pustim slepega očeta samega?“

„Da, tudi ti moraš na njivo, takšna je zapoved.“

„Dobro, dobro, kum, pridem. Zbogom!“

Špan odjezdi, dekleta pa se vrne v kolibo in reče starčku:

„Oče jutri morate v gosti k Iliji. Moram na tlako, a vi ne morete ves dan ostati v hiši sami.“

„Ti, da moraš na tlako? Kaj to pomeni?“ dvigne oče glavo in razširi ugasle oči.

(Dalje)